



## CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

### ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursurilor declarate de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, reprezentați de avocatul Ion Matusenco și de către Ministerul Justiției,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Ministerul Finanțelor cu privire la încasarea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești cât și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din data de 22 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

*(Dosarul nr. 2ra-923/23  
nr. PIGD 2-21102185-01-2ra-03072023)*

Consecințele depunerii recursului, fără a invoca temeiul prevăzut la art. 432, alin. (2) și alin. (4) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023), or instanța de apel a aplicat legea care urma să fie aplicată, interpretând-o corect.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. A. Brăgaru  
Curtea de Apel Chișinău, jud. V. Sîrbu, D. Dulghieru, V. Buhnaci

25 septembrie 2024

*Textul corespunde originalului*

**Examinând în lipsa părților admisibilitatea recursurilor declarate de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, reprezentați de avocatul Ion Matușenco și de către Ministerul Justiției.**

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Ion Malanciuc,

Diana Stănilă, *judcători*,

constată următoarele:

**ÎN FAPT**

1. La 05 iulie 2021, Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Procuratura Generală și Ministerul Finanțelor, prin care au solicitat încasarea în beneficiul lui Alexei Brihuneț a prejudiciului material în mărime de 120 000,00 lei și a prejudiciului moral în mărime de 600 000,00 lei, în beneficiul lui Vasile Brihuneț a prejudiciului material în mărime de 90 000,00 lei și a prejudiciului moral în mărime de 500 000,00 lei și compensarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea cererii de chemare în judecată Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț au menționat că organul de urmărire penală la 15 august 2016, în temeiul procesului penal 20168690174, rezultat din percheziția contravențională efectuată în data de 02 august 2016 la compania SC „Slava Cargo Grup” SRL a dispus pornirea urmăririi penale în baza art. 248, alin. (5), lit. b) și d) din Cod penal în redacția legii din 2016.

3. Reclamanții au relatat că în acea perioadă apărarea a formulat organului de urmărire penală mai multe solicitări și comunicate, invocând existența unor raporturi juridico - civile legate de interpretarea eronată a legislației cu referire la Declarația Vamală Electronică nr. 9050I3312 din 02 august 2016.

4. Reclamanții au precizat că la faza urmăririi penale, cât și judecării cauzei penale, organul de urmărire penală a ignorat circumstanțele de fapt de importanță și anume faptul că SC „Slava Cargo Grup” SRL în data de 02 august 2016 prin intermediul brokerului vamal, a plasat spre examinare și validare Declarația Vamală Electronică nr. 9050I3312, prin care a solicitat vămuirea unui lot de mărfuri de larg consum importate din România, declarație care constituie obiectul nemijlocit al speței cauzei penale.

5. La 02 august 2016 SC „Slava Cargo Grup” SRL a fost notificată că la perfectarea declarației de export au fost admise unele omisiuni de calcul al mărfurilor. Faptul dat fiind confirmat prin declarațiile formulate la faza urmăririi penale cât și în instanța de judecată de către Igor Belciug.

6. SC „Slava Cargo Grup” SRL imediat întru respectarea prevederilor legale în data de 03 august 2016 ora 11:00 a înregistrat cererea prin care a notificat autoritatea vamală, vizând unele erori constatate și a informat că este

necesar a fi efectuate rectificări în Declarația Vamală Electronică elucidată mai sus.

7. Autoritatea vamală, având un aspect subiectiv, prin scrisoarea din 03 august 2016 cu nr. 28/31-7150, a dispus refuzul în satisfacerea cererii privind permiterea rectificării Declarației Vamale Electronice, care și era obiectul acțiunilor infracționale incriminate reclamanților.

8. Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, nefiind de acord cu abordarea adoptată de către autoritatea vamală la 03 august 2016 s-a depus o altă solicitare, prin care a menționat autorității vamale că însăși cadrul legal, și anume pct. 9 al anexei nr. 2 din Hotărârea de Guvern nr. 904 din 13 noiembrie 2013 acordă dreptul declarantului sau reprezentantului acestuia (la solicitarea declarantului), de a retrage declarația vamală cu titlu definitiv sau în vederea rectificării ulterioare a acesteia, după înregistrarea ei pe serverul organului vamal, dar până la momentul începerii controlului vamal.

9. Reclamanții au subliniat că autoritatea vamală, având aceeași poziție subiectivă în data de 04 august 2016, cu nr. 28/31-7175 a dispus refuzul în acordarea permisiunii de a efectuat rectificarea declarației vamale în speță. De la data descrisă, autoritatea vamală de facto a ascuns unele fapte, care la stadiul inițial și incipient al procesului penal aveau o însemnătate deosebită, și anume faptul că: în data de 04 august 2016 compania SC „Slava Cargo Grup” SRL a manifestat dezacord și a contestat acțiunile Biroului Vamal Bălți, actualmente Biroul Vamal Nord prin depunerea cererii prealabile către Serviciul Vamal și la data de 05 august 2016 a solicitat prin cerere separată dispunerea suspendării tuturor acțiunilor cu referire la declarația vamală electronică în speță. Despre aceste fapte Biroul Vamal Nord a fost informat prin comunicat, acest comunicat partea apărării la anexat în calitate de probe suplimentare.

10. Organul de urmărire penală în temeiul sesizării din data de 10 august 2016 a dispus în data de 15 august 2016 pornirea urmăririi penale și în partea constatatoare a elucidat circumstanțele de fapt, și anume: „La 02 august 2016 de către specialistul în domeniul vămii Patraș Diana, a fost depusă declarația vamală electronică nr. 9050I3312, conform căreia SRL „Slava Cargo Grup” a importat din România în Republica Moldova în regim vamal de import definitiv mărfuri de larg consum cu valoarea facturală în mărime de 43481,10 RON, marfa fiind introdusă pe teritoriul Republicii Moldova prin postul vamal Costești PVFI, cu mijlocul de transport cu xxxxx condus de către Alexei Brihuneț. În urma efectuării controlului fizic vamal al mărfurilor transportate cu mijlocul de transport menționat și declarate organului vamal în baza declarației vamale nr. 9050I3312 din 02 august 2016, au fost depistate și ridicate mărfuri de larg consum nedeclarate organului vamal, valoarea în vamă al cărora conform informației Secției Venituri și valoare în vamă a Biroului Vamal Bălți nr. r-7290 din 08 august 2016 constituie 582 516,82 lei, ceia ce constituie proporții deosebit de mari”.

11. În context, reclamanții au specificat că organul de urmărire penală a vizat anume declarația vamală electronică nr. 9050I3312, care la data pornirii urmăririi penale deja constituia obiectul litigiului civil înregistrat în cadrul Judecătoriei Bălți, dat fiind faptul, că în data de 12 august 2016 Serviciul Vamal prin răspunsul remis în adresa agentului economic a indicat că speța faptelor contestate constituie obiectul nemijlocit al contenciosului administrativ. Apărarea a anexat în acest sens copia acțiunii civile cu reflectarea înregistrării în data de 15 august 2016 în cadrul Judecătoriei Bălți și în cadrul Biroului Vamal Nord.

12. Reclamanții au enunțat că, în baza solicitării agentului economic instanța în ordine de contencios administrativ a dispus nemijlocit aplicarea măsurilor asigurătorii și a interzis Biroului Vamal Bălți de a efectua orice acțiuni asupra declarației vamale electronice nr. 9050I3312 până la examinarea pricinii în fond și adoptarea hotărârii judecătorești irevocabile. Această hotărâre nefiind executată de către autoritatea vamală, chiar mai mult fiind ignorată. Faptul menționat imediat fiind adus spre cunoștință autorității vamale în data de 22 august 2016. Toate aceste acte au fost anexate de către apărare la stadiul inițial al urmăririi penale, unde organului de urmărire penală la data de 23 august 2016 au fost aduse spre cunoștință încheierea de asigurare în pricina civilă și decizia Curții de Apel Bălți din 18 august 2016 prin care acțiunea procesuală de percheziție contravențională efectuată de către Tatiana Chilari a fost recunoscută ca nulă.

13. Prin urmare la 23 august 2016 organului de urmărire penală era cert cunoscut faptul că declarația vamală electronică care era obiectul instrumentării urmăririi penale era și obiectul unui litigiu de contencios administrativ, iar acțiunile care au dus nemijlocit la efectuarea controlului fizic al mărfurilor au fost declarate ca fiind nule prin hotărâre irevocabilă și anexată la materialele cauzei penale. Astfel, până la pornirea urmăririi penale, autoritatea vamală fiind reprezentată de către agentul constatator Tatiana Chilari în temeiul actelor administrate în data de 05 august 2016 a dispus pornirea procesului contravențional atribuindu-i numărul 151/2016.

14. Reclamanții au comunicat că la 05 august 2016 a fost emisă ordonanța vizând necesitatea efectuării percheziției camionului cu xxxxx și nemijlocit având autorizarea judecătorului de instrucție la orele 16:59 s-a purces la acțiunea procesuală de percheziție contravențională, care a finalizat la orele 22:05. Totodată, reamintește faptul că prin Decizia Curții de Apel Bălți din 18 august 2016 această acțiune procedurală a fost declarată ca fiind nulă prin faptul respingerii demersului agentului constatator cu privire la efectuarea percheziției.

15. Toate aceste acțiuni au fost contestate prin plângerea formulată în data de 25 august 2016, solicitând abrogarea ordonanței de pornire a urmăririi penale fapt neperceput de către partea acuzării. Astfel, la 23 noiembrie 2016, instanța de fond prin hotărâre a obligat Biroul Vamal Bălți să efectueze rectificarea Declarației Vamale Electronice cu nr. 9050I3312, respectiv

drepturile lezate al agentului economic au fost restabilite la poziția inițială. Hotărârea menționată a fost lăsată în vigoare prin Decizia Curții de Apel Bălți din 02 martie 2017 și la 12 iulie 2017 Hotărârea emisă de către instanța de fond a devenit irevocabilă, deoarece recursul formulat de către Biroul Vamal Nord a fost declarat ca fiind inadmisibil.

16. Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț au concretizat că la 03 august 2016 agentul economic de fapt și de drept a avut dreptul la rectificarea Declarației Vamale Electronice cu nr. 9050I3312, autoritatea vamală a acționat subiectiv, iar acțiunile ultimei au fost declarate ca fiind abuzive prin hotărâri irevocabilă. Pornirea urmăririi penale s-a dispus în baza unor acte declarate ca fiind nule și constatate ca fiind fictive prin probe administrate în instanța de judecată. Însă, necătând la toate aceste circumstanțe de fapt, organul de urmărire penală a recurs la acțiunile represive față de reclamantii, care s-au manifestat prin faptul că la 07 octombrie 2016 procurorul din cadrul PCCOCS, a emis ordonanța de reținere a lui Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț. Respectiv, la 07 octombrie 2016 Alexei Brihuneț fiind reținut, în privința ultimului în data de 08 octombrie 2016 a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest pentru o perioadă de 30 zile, iar lui Vasile Brihuneț arest în contumacie din momentul reținerii.

17. Alexei Brihuneț a fost deținut în stare de arest pentru o perioadă de până în data de 10 februarie 2017, adică pentru patru luni calendaristice, sau 126 de zile privat de libertate.

18. Reclamantii au subliniat că Alexei Brihuneț a fost anterior colaborator din cadrul MAI și a fost deținut în cadrul Penitenciarului nr. 13 și Penitenciarului Bălți în celule comune, fiind deținut în condiții inumane, faptul dat fiind revăzut în rapoartele anuale privind condițiile de detenție din cadrul acestor penitenciare. În consecință, cauza penală de acuzarea lui Alexei Brihuneț a fost deferită justiției pentru examinare în fond, iar cauza penală față de acuzarea lui Vasile Brihuneț a fost disjunctă în procedură separată fiind inițiate investigații în vederea identificării locului de aflare a ultimului.

19. Prin sentința Judecătorei Bălți, sediul central din 21 noiembrie 2017 inculpatul Alexei Brihuneț, cât și alți inculpați inclusiv și SC „Slava Cargo Grup” SRL au fost achitați, pe motivul lipsei faptului infracțiunii. Prin decizia Curții de Apel Bălți din 13 iunie 2018, sentința de achitare pronunțată față de reclamant a fost lăsată fără modificări în acest sens, iar prin Decizia Curții Supreme de Justiție din 23 ianuarie 2018 sentința de achitare a devenit irevocabilă.

20. Prin urmare, Alexei Brihuneț a fost supus instrumentărilor din 07 octombrie 2016 până la 23 ianuarie 2018. Cu toate acestea hotărârea organului de urmărire penală a fost notificată și au fost efectuate un șir de solicitări ca urmărirea penală față de Vasile Brihuneț să fie încetată, însă nu au avut un parcurs efectiv, abia tocmai la 26 martie 2019, după mai multe plângeri formulate s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală și anulată măsura preventivă aplicată față de ultimul. Pentru aceste fapte reclamantii au fost puși

sub acuzații nejustificate, deoarece instanța cât și procuratura s-a pronunțat cu hotărâre de achitare și scoatere de sub urmărire penală din lipsa faptului infracțiunii, au fost supuși la acțiuni de percheziție nejustificată a domiciliului ultimilor, precum și au fost supuși la arestarea nejustificată și menținerea în stare de arest, cât și urmărire.

21. Reclamanții au susținut că acțiunile ilicite îndreptate de către organul de urmărire penală sau manifestat prin supunerea nejustificată la procedurile penale, încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale, încălcarea gravă și abuzivă a drepturilor și libertăților fundamentale garantate de Constituție și Tratatul Internațional, punerea sub acuzații și arestarea nejustificată.

22. Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț au afirmat că prin probele prezentate se atestă că au fost nejustificat reținuți, supuși la acțiuni de percheziție, arestați și puși sub acuzație. Toate aceste acțiuni au dus la prejudicierea materială cât și morală a reclamanților, deoarece pentru perioada instrumentărilor de ordin penal a suportat cheltuieli pentru asistența juridică. Astfel, potrivit ordinului de încasare seria QL nr. 408419 Alexei Brihuneț a achitat serviciile avocațiale în mărime de 120 000,00 lei, iar Vasile Brihuneț conform ordinului de încasare seria QL nr. 408421 a achitat suma de 90 000,00 lei. Totodată reclamanții au pierdut veniturile salariale neobținute pentru perioada instrumentărilor penale.

23. Prin hotărârea din 13 iunie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru s-a admis parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, s-a încasat din contul bugetului de stat al Republicii Moldova prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Alexei Brihuneț, prejudiciul material în mărime de 120 000,00 lei, prejudiciul moral în mărime de 200 000,00 lei și cheltuieli de judecată formate din cheltuieli pentru asistența juridică în mărime de 4 500,00 lei, în beneficiul lui Vasile Brihuneț, prejudiciul material în mărime de 90 000,00 lei, prejudiciul moral în mărime de 100 000,00 lei și cheltuieli de judecată formate din cheltuieli pentru asistența juridică în mărime de 4 500,00 lei, în rest, cererea de chemare în judecată s-a respins ca neîntemeiată. (f.d. 169,173-187, vol. I)

24. Hotărârea instanței de fond a fost contestată cu apel, în termen la 30 iunie 2022 de către Ministerul Justiției și la 13 iulie 2022 de către Ministerul Finanțelor. (f.d. 171,193-194, vol.I)

25. Curtea de Apel Chișinău prin decizia din data de 22 februarie 2023 a admis apelul declarat de către Ministerul Justiției și Ministerul Finanțelor, a modificat hotărârea din 13 iunie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru în partea încasării prejudiciului moral, cu micșorarea sumei încasate din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiție în beneficiul lui Alexei Brihuneț de la 200 000 lei la suma de 80 000 lei și în beneficiul lui Vasile Brihuneț de la suma de 100 000 lei la suma de 20 000 lei, în rest a menținut hotărârea instanței de fond. (f.d. 225,226-246, vol.I)

26. Pentru a ajunge la această concluzie instanțele de judecată au reținut că la 05 august 2016 de către agentul constator Tatiana Chilari a fost întocmit procesul-verbal de percheziție efectuată asupra unității de transport de model „Mercedes Actros” cu xxxxx amplasat pe teritoriul Terminalului Vamal al postului vamal Bălți din mun. Bălți str. Ștefan cel Mare 195. Prin decizia Curții de Apel Bălți din 18 august 2016 s-a casat încheierea judecătoreii Bălți din 05 august 2016 și s-a respins ca nefondat demersul agentului constator Tatiana Chilari privind autorizarea efectuării percheziției în camionul de model „Mercedes Actros” cu xxxxx, staționat în mun. Bălți str. Ștefan cel Mare 195.

27. Prin ordonanța din 15 august 2016 a ofițerului de urmărire penală al Direcției urmărire penală a Serviciului Vamal s-a dispus începerea urmăririi penale în baza elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 248, alin. (5), lit. b) și d) din Codul penal, pe faptul trecerii peste frontiera vamală a R. Moldova a mărfurilor în proporții deosebit de mari, fără a fi declarate controlului vamal, comisă de două sau mai multe persoane.

28. Prin ordonanța procurorului Vitalie Chișca din 07 octombrie 2016 s-a dispus reținerea pe un termen de 72 ore a lui Alexei Brihuneț bănuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 42, alin. (5), art. 248, alin.(5), lit. b) și d) din Codul penal. La 07 octombrie 2016, a fost întocmit procesul-verbal de reținere a bănuitului Alexei Brihuneț.

29. Prin ordonanța procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale din 08 octombrie 2016 s-a dispus punerea sub învinuire a lui Alexei Brihuneț, incriminându-i-se comiterea infracțiunii prevăzute de art.42, alin.(5), art. 248, alin.(5), lit. b) și d) din Codul penal.

30. Prin încheierea Judecătoreii Centru, mun. Chișinău din 08 octombrie 2016 s-a admis demersul procurorului, s-a aplicat măsura preventivă sub formă de arest preventiv în privința învinuitului Alexei Brihuneț, din momentul pronunțării încheierii, în care se va include termenul reținerii, conform procesului-verbal de reținere din 07 octombrie 2016, ora 09.02 până la 06 noiembrie 2016 ora 09.02 inclusiv, cu eliberarea mandatului de arest pe un termen de 30 zile.

31. Prin încheierea Judecătoreii Centru, mun. Chișinău din 04 noiembrie 2016, a fost admis demersul procurorului privind prelungirea arestului preventiv în privința lui Alexei Brihuneț, astfel fiindu-i prelungită măsura preventivă sub formă de arest pe un termen de 30 zile, până la 06 decembrie 2016, ora 06.20, cu deținerea în Penitenciarul nr. 13 Chișinău.

32. Prin ordonanța din 01 decembrie 2016 a procurorului Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Alexei Brihuneț a fost pus sub învinuire, incriminându-i-se comiterea infracțiunii prevăzute de art.248, alin.(5), lit. b) și d) din Codul penal.

33. Prin ordonanța din 07 decembrie 2016 s-a disjuns din cauza penală nr. 2016869161 o nouă cauză penală într-o procedură separată în privința

învinuiților Vasile Brihuneț și Veaceslav Belciug, precum și în privința persoanelor în curs de identificare.

34. Prin sentința Judecătorei Bălți, sediul Central, din 21 noiembrie 2017 Alexei Brihuneț a fost achitat de învinuirea în săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 248, alin. (5), lit. b) și d) din Codul penal, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii.

35. Prin decizia Curții de Apel Bălți din 13 iunie 2018 s-a admis apelul procurorului în Procuratura Anticorupție, s-a dispus achitarea lui Alexei Brihuneț învinuit de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 248, alin. (5) lit. b) și d) din Codul penal, din motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, iar prin decizia Curții Supreme de Justiție din 22 ianuarie 2019 s-a considerat inadmisibil recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale și s-a menținut Decizia Curții de Apel Bălți din 13 iunie 2018.

36. Prin ordonanța procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale din 26 martie 2019 s-a scos de sub urmărire penală în cauza penală nr. 2016869218 învinuitul Vasile Brihuneț, din motiv că în acțiunile lui nu există faptul infracțiunii.

37. În circumstanțele constatate și în temeiul art. 2007, alin. (1) din Codul civil, art. 1, art. 2, alin. (1), art. 3, art. 6 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, în colaborare cu art. 23, alin. (3) art. 66, alin. (2), pct. 34), alin. (3), art. 524 art. 525, alin.(1), (2) și (3) din Codul de procedură penală, au concluzionat că pretenția lui Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț cu privire la repararea prejudiciului material și moral este întemeiată, deoarece s-a constatat cu certitudine Alexei Brihuneț prin hotărâre judecătorească irevocabilă a fost achitat de învinuirea infracțiunii prevăzute la art. 248, alin. (5) lit. b) și d) din Codul penal, iar Vasile Brihuneț prin ordonanța procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale din 26 martie 2019 a fost scos de sub urmărire penală.

38. Astfel, instanțele de judecată au menționat că Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț sunt în drept de a pretinde repararea prejudiciului cauzat în urma acțiunilor organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

39. Instanțele de judecată au respins argumentul Ministerului Justiției și Ministerului Finanțelor precum că la caz nu au fost întrunite condițiile de aplicabilitate a răspunderii statului prin prisma Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 și că acțiunile de urmărire penală au fost realizate în limitele legislației, iar lui Vasile Brihuneț și Alexei Brihuneț le-au fost asigurate toate garanțiile prevăzute de legislația procesual penală, or, prin prisma art. 2007, alin. (1) din Codul civil, este suficient ca să existe un temei de reabilitare al persoanei fizice, iar repararea prejudiciului poate fi solicitată chiar și în lipsa vinovăției organului de urmărire penală sau a instanțelor de judecată.

40. Cu referire la prejudiciul material solicitat de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, instanțele de judecată, reieșind din prevederile art. 7, lit. e) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, în colaborare cu art. 5, alin. (1), art. 63, alin. (4) din Legea nr. 1260-XV din 19 iulie 2002 și a ordinelor de plată seria/numărul QL 408419 din 30 decembrie 2019 și nr. QL 408421 din 03 ianuarie 2020 au reținut ca fiind întemeiată pretenția de încasare a prejudiciului material sub forma sumelor plătite pentru asistența juridică acordată în cadrul procesului penal. Instanțele de judecată au apreciat aceste cheltuieli ca fiind necesare, reale și rezonabile, respingând în acest sens alegațiile Ministerului Justiției și ale Ministerului Finanțelor.

41. Instanțele de judecată deși au constatat că Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț dispun de dreptul de reparare a prejudiciului moral, au avut opinii diferite referitor la quantumul prejudiciului moral. Instanța de fond a dispus încasarea în beneficiul lui Alexei Brihuneț a sumei de 200 000 lei, iar în beneficiul lui Vasile Brihuneț a sumei de 100 000 lei.

42. La acest aspect instanța de apel, reținând prevederile art. 2036, art. 2037, din Codul civil, art. 10, art. 11, alin. (1) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998, a menționat că la determinarea quantumului prejudiciului moral urmează să se respecte criteriul echității, care presupune că, despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel încât să asigure efectiv o compensare suficientă a prejudiciului moral cauzat, ca astfel să fie menținut echilibrul între daunele efectiv pricinuite și suma acordată.

43. Instanța de apel, luând în considerație suferințele psihice suportate de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, gradul trăirilor negative și disconfortul suportat odată cu supunerea acestora urmăririi penale, a conchis că compensația bănească în mărime de 200 000 lei stabilită lui Alexei Brihuneț și în mărime de 100 000 lei stabilită lui Vasile Brihuneț de prima instanță, este una disproportională și excesivă în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității.

44. Prin urmare, având în vedere principiul compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, instanța de apel a considerat că suma de 80 000 lei pentru Alexei Brihuneț și suma de 20 000 lei pentru Vasile Brihuneț va constitui o satisfacție echitabilă, fiind în măsură de a atenua suferințele psihice și fizice cauzate acestora, fiind una echitabilă și suficientă pentru prejudiciul moral suferit, care este rezonabilă, proporțională în raport cu criteriile stabilite la caz și corespunde circumstanțelor cauzei, în rest pretențiile acestora cu privire la repararea prejudiciului moral urmează a fi respinse ca neîntemeiate.

45. Instanța de apel la aprecierea quantumului prejudiciului moral a ținut cont, în principal de impactul adus reclamanților prin acțiunile organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, or, quantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu

și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor, iar, la caz, suma de 80 000 lei pentru Alexei Brihuneț și suma de 20 000 lei pentru Vasile Brihuneț este una rezonabilă și echitabilă în raport cu suferințele psihice ale reclamantilor cauzate prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

46. Finalmente instanțele de judecată, reținând prevederile art. 82, art. 90, lit. i), art. 94, alin. (1), art. 96, alin. (1) și (1<sup>1</sup>) din Codul de procedură civilă, au conchis că pretenția cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată suportate în cauza civilă pentru asistența juridică este întemeiată, deoarece s-a constatat că reclamantii au fost asistați de avocatul Ion Matușenco în baza mandatului MA nr.1385023 din 08 iunie 2021 și mandatului MA 1662190 din 08 iunie 2021, fiind achitată suma de 9 000 lei, fapt confirmat prin dispoziția de încasare nr.07564 din 23 mai 2022.

47. Împotriva deciziei instanței de apel a depus recursuri Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, reprezentați de avocatul Ion Matușenco și Ministerul Justiției.

48. Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, reprezentați de avocatul Ion Matușenco, prin recursul înaintat, au solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel cu menținerea hotărârii instanței de fond, reiterând circumstanțele de fapt și de drept indicate în cererea de chemare în judecată.

49. Recurenții au susținut că instanța de fond s-a pronunțat asupra temeiniciei acțiunii formulate prin adjudecarea prejudiciului moral cauzat în beneficul lui Alexei Brihuneț, în mărime de 200 000 lei și în beneficul lui Vasile Brihuneț în mărime de 100 000 lei. Aceștia au subliniat că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

50. Alexei Brihuneț a menționat că i s-au cauzat suferințe psihice și fizice, prin faptul că a fost urmărit penal pentru săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea penală prevede inclusiv pedeapsa cu închisoare, pentru faptul că a fost deținut în celule comune și în condiții inumane, pentru faptul că a fost lipsit de dreptul său de a fi cu familia, pentru faptul că ulterior s-a constatat că nici nu a existat fapta infracțională. Urmare a faptelor ilicite îndreptate față de acesta și anume a presiunilor psihologice exercitate pe marginea cauzei penale instrumentate și impunerea impactului negativ de a recunoaște vinovăția, starea sănătății a fost afectată grav.

51. Prin intentarea cauzei penale și prin emiterea actului de acuzare și ulterior emiterea unei măsuri preventive, care ulterior a fost casată pe temeiul lipsei faptului infracțiunii, ultimului i s-a adus atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, inclusiv dreptului la viața sa privată, pe care le-a suportat în urma acțiunilor organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

52. În cazul dat, suferințele psihice suportate se manifestă și prin faptul, că a fost privat de libertatea sa de a se deplasa, de a avea comunicare de a educa copiii săi.

53. Prin urmare, recurenții constată existența motivelor întemeiate de a acorda cuantumul prejudiciului moral în mărime de 200 000 lei și 100 000 lei, care, în opinia acestora poate fi considerat ca o compensare ce ar aduce satisfacție echitabilă persoanei, fapt absolut neglijat de către instanța de apel, care în mod vădit fără careva argumentare faptică a micșorat acest prejudiciu.

54. Ministerul Justiției prin recursul înaintat a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

55. În motivarea recursului Ministerul Justiției a indicat că instanța de apel a interpretat eronat legea și a apreciat arbitrar probele, la adoptarea soluției judecătorești, a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. Or, pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, necesită a fi întrunite cumulativ, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Prin urmare, normele legale în cauză sunt indisolubile, respectiv nu pot fi aplicate separat.

56. Ministerul Justiției a constatat că instanțele de judecată inferioare corect au stabilit că în privința lui Alexei Brihuneț și lui Vasile Brihuneț a fost emisă ordonanță de scoatere de sub urmărire penală. Acest aspect nici nu a fost negat sau contestat de către Ministerul Justiției, totuși, motivarea instanțelor precum, că aceștia sunt în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat este nefondată și eronată, în condițiile în care conform prevederilor art.3, alin.(1) din Legea nr. 1545-XIII, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală [...].

57. Autoritatea recurentă a susținut că în condițiile normei enunțate nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului, astfel, deși în privința lui Alexei Brihuneț au fost efectuate măsurile procedurale de reținere, aplicare a măsurilor preventive sub formă de arest, aceste măsuri nu au fost ilegale și respectiv, că nu este întrunită condiția privitoare la prejudiciul reparabil prevăzută la art. 3 din Legea nr. 1545-XIII.

58. Totodată a accentuat că este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept. Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătorec de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. Or, instanța de fond cât și instanța de apel urmau să indice expres care anume act ilicit justifică răspunderea statului.

59. Pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume, existența faptei ilicite, or, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului.

60. La materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

61. Mai mult organul de urmărire penală, a avut obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor invocate în actul de sesizare, de a constata atât circumstanțele care dovedesc vinovăția, cât și cele care dezvinovățesc, precum și circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea penală.

62. Ministerul Justiției a relatat că atât instanța de fond, cât și cea de apel nu au luat în considerare circumstanțele speței care certifică faptul că acțiunile organelor de urmărire penală au fost justificate și legale, existând temeuri privind bănuiala rezonabilă în săvârșirea infracțiunii imputate intimatului până la emiterea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală, în contextul în care demersul procurorului privind aplicarea măsurii arestului preventiv în privința intimatului a fost admis prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu menținerea acesteia în ordine de recurs, prin decizia din 28.11.2018, de către Curtea de Apel Chișinău.

63. Aplicarea eronată de către instanța de judecată a normelor de drept material denotă un efect nociv nu doar pentru societate, dar și pentru cadrul legal, din motiv că se creează un precedent care cu trecerea timpului este tot mai greu de remediat

64. Cu referire netemeinicia hotărârii/deciziei în partea reparării prejudiciului moral Ministerul Justiției a menționat că instanța de apel în mod eronat a apreciat poziția primei instanțe privind admisibilitatea acțiunii în partea încasării parțiale a prejudiciului moral, în condițiile în care la caz nu sunt întrunite toate condițiile de aplicabilitate a prevederilor Legii nr.1545-XIII.

65. Atât prima instanță, cât și instanța de apel, nu au motivat suficient hotărârile privind stabilirea cuantumului prejudiciului moral, or suma dispusă spre încasare este excesivă și disproporționat principiilor compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, nefiind stabilite suferințele morale de o asemenea intensitate, precum și la stabilirea cuantumului despăgubirilor se impune necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit, să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificative.

66. Cu referire la netemeinicia hotărârii/deciziei în partea admiterii pretenției de reparare a prejudiciului material autoritatea recurentă a indicat că admiterea acestei pretenții nu corespunde garanțiilor implicite ale art. 6 § 1 CEDO ce vizează obligația de a motiva hotărârile judecătorești (H împotriva Belgiei, pct. 53). Întinderea obligației privind motivarea poate varia în funcție

de natura deciziei (Ruiz Torija împotriva Spaniei, pct. 29. Hiro Balani împotriva Spaniei, pct. 27) și trebuie analizată în lumina circumstanțelor speței.

67. În speță, instanțele inferioare în partea compensării cheltuielilor de asistență juridică suportate de reclamant în cadrul examinării cauzei penale a făcut trimitere doar la cadrul normativ- art. 7 lit. e), g) din Legea nr. 1545-XIII, însă la aprecierea costurilor cheltuielilor judiciare, instanța urma să evalueze cheltuielile conform celor două principii de bază și anume:

- costurile și cheltuielile urmează a fi în modul corespunzător probate, de obicei prin documente de plată sau prin prezentarea descifrării pe ore a lucrului avocatului și tarife aplicabile;

- cheltuielile trebuie să fie rezonabile ca quantum (în special în materia de tarife percepute pentru onorariile avocaților) și necesare pentru proceduri în speță (nu se compensează sub nici o formă lucrul avocatului care nu are tangență directă la proces).

68. Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, reprezentați de avocatul Ion Matusenco, la 21 august 2024 a depus referință asupra recursului declarat de către Ministerul Justiției, prin care a solicitat declararea acestuia ca fiind inadmisibil. (f.d. 34-38, vol.II)

#### LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

69. Art. 56, alin. (3) din Codul de procedură civilă statuează că:

„participanții la proces sunt obligați să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. În cazul abuzului de aceste drepturi sau al nerespectării obligațiilor procedurale, se aplică sancțiunile prevăzute de legislația procedurală civilă.”

70. Art. 434, alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede următoarele:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

71. Art. XI, alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) stipulează că:

„Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursurilor”.

72. Art. 433, lit. a), lit. b) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) relevă că:

„Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432, alin. (2), (3) și (4) și în cazul în care recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art.434. ”

73. Art. 432, alin. (1) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) reglementează că:

„Părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procesual.”

74. Art. 432, alin. (2) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) prevede că:

„Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; a interpretat în mod eronat legea; a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.”

75. Art. 432, alin. (3) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) statuează că:

„Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care: a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei; b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată; c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului; d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces; e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată; f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.”

76. Art. 432, alin. (4) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023) stabilește că:

„Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.”

## MOTIVAREA INSTANȚEI

77. Cu referire la termenul de declarare a recursurilor, prevăzut la art. 434, alin. (1) din Codul de procedură civilă sus-citat, instanța de recurs reține că decizia recurată a fost pronunțată la data de 22 februarie 2023, expediată participanților la proces, prin intermediul poștei electronice la 25 aprilie 2023.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț au respectat termenul de declarare a recursului, din motiv că recursul a fost depus la data de 12 iunie 2023. (f.d. 1-9, vol.II)

Totodată, instanța de recurs constată că Ministerul Justiției și-a exercitat dreptul de contestare a deciziei instanței de apel la 20 iulie 2023, după expirarea termenului, or la caz termenul de declarare a recursului de 30 de zile a început să curgă, de la 26 aprilie 2023, ziua imediat următoare datei comunicării deciziei integrale și a expirat la 26 iunie 2023.

78. În acest sens completul de judecată al Curții Supreme de Justiție subliniază că termenul de procedură instituit de legiuitor pentru demararea căii de atac în ordine de recurs este prevăzut de o normă imperativă și anume art.

434, alin. (1) din Codul de procedură civilă, care stipulează că începutul curgerii termenului de depunere a recursului este determinat de momentul comunicării deciziei integrale.

Legiitorul prin instituirea termenelor procedurale a urmărit respectarea regimul temporar optimal pentru realizarea justiției, care pe de o parte, mobilizează cercetarea cauzei, iar pe de altă parte contracarează exercitarea cu rea-credință de către participanții la proces a drepturilor procedurale.

79. Din materialele dosarului rezultă cu certitudine că Ministerului Justiției i s-a comunicat decizia integrală la 25 aprilie 2023, ora 14:56, astfel, trebuia să facă uz de toate drepturile sale procedurale și să depună recursul în termen.

80. Conform jurisprudenței CEDO participanții procesului de judecată urmează să-și asume un rol activ, urmărind cu diligență derularea procesului său și să dispună cu bună-credință de drepturile sale.

81. Buna-credință prezumă că partea este obligată la intervale rezonabile de timp să manifeste diligență și să se intereseze de soarta dosarelor despre care cunosc cu certitudine că se află pe rolul instanței și să respecte termenele prevăzute de lege.

82. În urma celor relatate completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, recursul depus de către Ministerul Justiției la data de 20 iulie 2023 este depus în afara termenului legal, iar neexercitarea oricărei căi de atac și neîndeplinirea oricărui alt act de procedură în termenul legal atrage decăderea din drept, afară de cazul când legea dispune altfel.

83. Astfel, instanța de recurs consideră că recursul declarat de către Ministerul Justiției este inadmisibil, deoarece a fost depus cu omiterea termenului prevăzut la art. 434, alin. (1) din Codul de procedură civilă.

84. Cu referire la admisibilitatea recursului declarat de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, reprezentati de avocatul Ion Matusenco, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că, prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023.

85. Astfel, că procedura admisibilității recursului va consta în verificarea existenței unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433 din Codul de procedură civilă, în vigoare la momentul depunerii recursului, la caz, 12 iunie 2023.

86. Din analiza recursului declarat de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, reprezentati de avocatul Ion Matusenco, rezultă că aceștia au invocat temei de admisibilitate art. 432, alin. (2) și alin. (4) din Codul de procedură civilă.

87. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, nu se încadrează în temeiurile invocate, or recurenții au invocat doar dezacordul cu soluția adoptată, nefiind stabilit faptul că normele aplicate suscită îndoieli la aplicare sau instanța de apel, aplicând normele respective, ar fi extins norma juridică

dincolo de ipotezele la care se aplică sau invers, a aplicat în mod eronat legea sau a interpretat în mod eronat legea.

88. Totodată, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, verificând din oficiu, existența circumstanțelor expuse în art. 432, alin. (3) din Codul de procedură civilă (în vigoare până la 01 septembrie 2023), nu a stabilit încălcarea de către instanța de apel a acestor circumstanțe.

89. În acest context, completul de judecată reține că recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

90. Totodată, potrivit jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului, recursul trebuie să fie efectiv, adică să fie capabil să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri.

91. În speță, completul de judecată menționează că recursul în cauză conține obiecții de fapt și de drept, care deja au fost studiate și verificate de către instanța de apel, primind o apreciere corespunzătoare.

92. În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recurenților la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

93. Drept urmare, completul de judecată reține că argumentele invocate de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, nu pot constitui temei de admisibilitate a recursului, deoarece nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normei de drept material sau a normei de drept procesual, și, respectiv, nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

94. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 431, alin. (1), (2), art. 433, lit. a) și lit. b) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, art.440, alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă

#### COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Consideră inadmisibile recursurile declarate de către Alexei Brihuneț și Vasile Brihuneț, reprezentați de avocatul Ion Matușenco și de către Ministerul Justiției, împotriva deciziei din data de 22 februarie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stănilă